

Drukwerk aan
verlaagd tarief

PB-PP|B-30355
BELGIE(N)-BELGIQUE

Afzender:

Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw
Moerkantsebaan 48 -2910 Essen

Afgiftekantoor:

2910 Essen 1
P 706 392

Bestemming:

Het Spyckertje **halfjaarlijks tijdschrift** van de Heemkundige Kring Essen vzw

VU.: Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw, Heemhuis, Moerkantsebaan 48, 2910 Essen

HET SPYCKERTJE

Jaargang 31,
nummer 2
juli 2016

INHOUD

Inleiding.....	1
Heropening Museum.....	2
Studenten in Parijs.....	4
Affaire Melkerij.....	5
Reactie telefooncellen.....	6
Zomerlunch HK.....	9
Medea project.....	10
Kringse lezing.....	12
Historische agenda.....	14
HK digitaal.....	15
Zoektocht watermolen.....	16

Aan dit nummer werkten mee:

Joris Mathysen,
Thomas Dekkers,
Marlies Van Tichelen,
Elly de Bruijn,
Louis Vercammen ,
Jan Suykerbuyk,
Eddy Donkers,
Roger Suykerbuyk
Guy Van den Broek
Roger Van Ginderen
Mag Janssens

Openingsuren Heemhuis

van dinsdag tot vrijdag

Van 9 uur tot 12 uur

Van 12 juni tot 12 juli alleen op
woensdag- en vrijdagvoormiddag.

De zoektocht naar de watermolen

De oproep tot financiële steun voor het dendrochronologisch onderzoek om de heipalen te determineren is niet in dovemans oren gevallen. In amper een maand tijd werd het benodigde bedrag bij elkaar gebracht. De grootste dank van zowel de werkgroep Archeologie als de hele Heemkundige Kring gaat dan ook uit naar iedereen die het project de moeite waard vond om te steunen. Voor de kring is het enorm motiverend om te zien dat de giften zowel van bedrijven als particulieren en van mensen binnen en buiten de gemeente kwamen (we mochten bijdragen noteren uit alle Nederlandse buurgemeenten en zelfs uit West-Vlaanderen!).

19 april was het dan zover: de heipalen werden van de muur van het gemeentehuis gehaald en naar het Koninklijk instituut voor de Kunsten in Brussel gebracht. Daar werden ze toevertrouwd aan dr. Maggi, die zal trachten om middels dendrochronologisch onderzoek ons van een datering te voorzien.

Een eerste vluchtige analyse leerde ons alvast het volgende:

- De balken zijn zonder enige twijfel vervaardigd uit eik
- Er zijn met het blote oog geen sporen van werktuigen te zien, microscopisch onderzoek kan echter nog sporen aan het licht brengen
- De jaarringen lijken op het eerste zicht smal wat eerder op een oude boom wijst. Dit kan goed nieuws betekenen: In de Middeleeuwen was hout immers in onze streken het primaire bouw-materiaal. Dit bracht echter een enorme ontbossing met zich mee, en bomen die gegeerd bouwmaterialen waren zoals eik, kregen zelden de tijd om een hoge leeftijd te bereiken (volwassen eiken worden in West-Europa gemiddeld 200 tot 300 jaar oud). Duiden de smalle jaarringen daarom op een pre-middeleeuwse boom? De kans is alleszins een beetje groter.

De uitslag van het onderzoek wordt deze zomer verwacht.

Thomas Dekkers

Hoe zwart in het donker gedijt.

Een merkwaardig boek verscheen bij de uitgeverij van het Davidsfonds : "Hoe **zwart** in het **donker** gedijt " is een werk van Marc Verschooris een lector aan de hogeschool en geassocieerd onderzoeker bij het Cegesoma (studie en documentatie centrum oorlog en hedendaagse maatschappij).

Marc Verschooris brengt een totaal onbekend stuk verleden tot leven. Een verhaal op microniveau , een mengsel van getuigenis en onderzoek met een even onvoorspel - als onvoorstelbare afloop. Verrassend! Iedere bladzijde bevat een aantal voetnoten. De oorsprong van het verhaal ligt in Gent waar in 1940 (augustus) een Aussenstelde werd geopend op de hoek van het Graaf de Smet de Naeyerplein en de Krijgslaan . Het hoofdkwartier van de Gestapo (Oost- en West-Vlaanderen) was geboren.

Het geweldige boek is te verkrijgen bij het Davidsfonds of in de boekhandel (9789059087248) en kost 32 euro.

Roger Suykerbuyk

*****

De heipalen van de watermolen?

De gouden eeuw van de Heemkundige Kring

Het lijkt vreemd om het zo uit te drukken maar de Heemkundige Kring is aanbeland in een gouden eeuw. Een welvarende periode waarin alles meezit. Er wordt terug met optimistische toon gesproken over de Heemkundige Kring. De Kring zelf maakt grote stappen richting de toekomst. Met de huidige website 'Essen in Beeld' onder haar vleugels heeft het zich digitaal terug op de kaart gezet. Het is fantastisch nieuws te noemen dat De Spycker, ons jaarboek, en de Gedenkschriften (dat is de voorloper) weldra volledig gedigitaliseerd zullen worden. Na het scannen worden de jaarboeken gratis beschikbaar op onze website. Het hele project wordt bekostigd door de Heemkundige Kring met de steun van het gemeentebestuur Essen, waarvoor dank! De plannen voor het heemhuis worden gesmeed en weldra zal onze vereniging een volwaardige zetel hebben, die niet uit een Zweeds design labo komt maar van oerdegelijke kwaliteit zal zijn. Zal ik nog wat goed nieuws geven? Ik dacht het van wel, de klap op de vuurpijl moet nog komen!

Op 11 september openen we terug de deuren van het museum en iedereen is welkom. Na twee jaren van afwezigheid zijn we terug! Alle eer aan mensen die al jaren naarstig aan de arbeid zijn, mijn hoed af!

De vraag is soms 'tot waar reikt deze expansie en vooruitgang?' Ik heb geen flauw idee! Kunnen we nog beter en hoe doen we dat? Jazeker en ik heb wederom geen flauw idee. Maar we zien wel als het komt.

Maar een ding begint wel duidelijk te worden. Op nationaal niveau begint de heemkundige lamp terug in Essen te branden. Daar mogen wij allemaal als leden van deze vereniging best wel trots op zijn!

De gouden eeuw is een feit en zoals de geschiedenisboekjes leren duurt die ook geen 100 jaar. Maar laten we nu maar even genieten van deze hoogconjunctuur.

Steeds met heel veel hoogachting uw voorzitter, Joris Mathysen

Heropening Gerard Meeusenmuseum

Na meer dan een jaar werken (veiligheid, herinrichting, schilderen) gaat het museum op zondag 11 september terug open. Als conservator van het Gerard Meeusenmuseum ben ik zeer tevreden over hoe de werkzaamheden verliepen. Ik kon daarbij rekenen op de steun van Elly Naulaerts, Maria Meeusen, Carla Mennes, Eddy Vandermast en Jef Scheepers.

Zo'n heropening moet met enige luister gebeuren, daarom werd een programma uitgewerkt.

Om 14 uur zijn er toespraken van Joris Mathysen, voorzitter KHK, en Marlies Van Tichelen, conservator museum.

Burgemeester Gaston Van Tichelt zal plechtig het lint doorknippen waarna iedereen een wandeling door het vernieuwde museum kan maken. Achtereenvolgens komen ze in volgende kamers :

1. Grenskamer : hier zal gewezen douanier Willy Vermeulen zijn

Heemkundige Kring digitaal

Tijdens het voorbije jaar werden heel wat inspanningen geleverd om de registers (samengesteld door Mag) van De Spycker samen te voegen tot één catalogus. De artikels kunnen nu op de website van de Heemkundige Kring opgezocht worden op jaargang en auteur. In de tabel Heemkundige Kring kies je voor De Spycker en je kan het gewenste ineens invullen en verzenden.

Zo kan je van thuis uit de artikels vanaf 1933 opzoeken op jouw computer. Als je het artikel wil lezen dien je nog wel desbetreffende De Spycker te ontlenen in het Heemhuis. In de toekomst echter zullen de oude nummers in pdf formaat te downloaden zijn. Dan kun je helemaal in je luie zetel blijven zitten.

www.heemkundigekringessen.be

Roger Van Ginderen

Historische agenda

3, 10, 17, 24 juli, Zomerse rondleiding, Karrenmuseum, 14.30u

9, 10 en 11 juli Vlaanderen Feest : 't Park Zomert, Oude Pastorij, gratis. Live optredens, dans, ATV vertelling

21 juli, 14 augustus, Thematische wandeling met dorpsgids Maria Gommeren over beeldhouwwerken, literatuur en kunst op Wildert, 14u, Bakkersmolen

31 juli, Zomermarkt, Karrenmuseum, 10u

2-3-4-5-6-7 augustus, Zomerlunch Heemkundige Kring

5 augustus, Retrokoers, Max Temmermanlaan Heide, 17.45u

7, 14, 21 augustus, Zomerse rondleiding, Karrenmuseum, 14.30u

28 augustus, Ambachtendag, Karrenmuseum, 13u

16 oktober, Filmvoorstelling "Bostella", GC zaal Rex, 15u en 19u30, 6 euro, vzw Kobie

9 november, Lezing Stefaan Vandenbussche over de rol bekende en minder bekende meisjes en vrouwen tijdens de Grooten Oorlog, Strijboshof, 20u

18 december, Winterfeest, Karrenmuseum, 13u

Voor meer info: volg www.essen.be/kobie, www.karrenmuseum.be en www.dendoodendraad.be

belevissen vertellen.

2. School- en devotiekamer: les van lerares en enkele leerlingen.
3. Kledingkamer: drietal slanke heksen showen kleding.
4. Winkel : gezusters Mous delen snoep uit
5. Beroepkamer : Marcel Van Wesenbeeck vertelt over de steenoven.
6. Archeologiekamer : Thomas Dekkers vertelt over de opgravingen.
7. Oorlogskamer : Ivan Janssens brengt de oorlogen weer tot leven.
8. Boerenkeuken : Gemma en Rosemarie breien terwijl Marlies en Frans Schrauwen het bed delen.
9. Goede kamer : Julie Adriaensen speelt harp.
10. Kapel : Leo Van Gink doet de inwijding.

Receptie op de benedenverdieping

Marlies Van Tichelen
conservator

*****

Het museum is toegankelijk voor scholen en groepen op afspraak.

Je kan je hiervoor wenden tot Marlies Van Tichelen of het Heemhuis.

STUDENTEN IN PARIJS ca 1200

Universiteiten van naam zijn van oudsher een aantrekkingspool geweest voor jongelui met ambitie en centen (ook studiebeurzen) uit binnen- en buitenland. In Parijs woonden de studenten bijeen in 'nations', groepen uit dezelfde regio, met aan het hoofd een meester, eveneens min of meer uit dezelfde streek. Rivaliteit, drinkgelagen en knokpartijen zullen niet ongewoon geweest zijn.

Tijdgenoot Jacques de Vitry typeert haarfijn de verschillen tussen de diverse groepen. Uit de buurt van Reims afkomstig, briljant student, was hij vóór zijn wijding reeds pastoor van Argenteuil (voorstad Parijs). Vlak tegen de Franse grens ligt Oignies (prov. Namen, toen bisdom Luik). Daar leefde de Brabantse begijn en mystica uit Nijvel Marie d'Oignies (1177-1213), in die tijd wijd en zijd bekend om haar vroomheid, visioenen en mirakels. Nieuwsgierig komt Jacques in 1208 op bezoek en blijft plakken. Op haar aanraden treedt hij in als kanunnik in de augustijnerpriorij ter plaatse. Hij wordt haar biechtvader, geestelijke leider én leerling. Na haar dood wijdt hij aan haar de oudste middeleeuwse biografie van een vrouw. Daardoor verwerven de begijnen bestaansrecht in de Nederlanden. Zij wordt als zalige vereerd (feestdag 23 juni), hij geniet grote bekendheid als auteur, historicus en predikant. Later bisschop en kardinaal, overlijdt hij in Rome 1240 en wordt volgens zijn wens bijgezet in Oignies dichtbij zijn lievelingsheilige.

Wat weet hij te vertellen over de Parijse studenten van toen? Nu zouden ze hem misschien als racist verslijten. Jacques windt er geen doekjes om : 'De Engelsen zijn dronken lafaards, de Fransen trots, week en verwijfd, de Duitsers twistziek en grof gebekt, de Normandiërs ijdel en hooghartig, de Romeinen gemeen en gewelddadig, de Sicilianen tiranniek en wreed, de Brabanders dieven, de Vlamingen losbandig.'

Michael Pye : Aan de rand van de wereld, Antwerpen 2014,253

Louis Vercammen

Kring is zijn onderwerp. Grondlegger: Gerard Meeusen. Als vanzelfsprekend staan enkele grootheden uit Essen en zijn buurgemeente mee aan de wieg en volgen Meeusen met artikelen, bijdragen in lezingen en uitgaven. Samen verwerken zij W.O. II op peil nul, binnenskamers blijven zij vorsen! De historie ter plaatse stopt niet onder de oorlog, men is steeds op zoek naar een veilige haven voor kind en gezin.

Wanneer, na de oorlog, G. Meeusen naar buitenkomt met zijn memoires (1948) haakt, tot ieders verbazing, de delegatie uit Kalmthout meteen af! Terzelfdertijd ziet de eerste Calmthoutania het daglicht!

Niettemin zet G. Meeusen zijn stichting voort in gezelschap van alom gekende mr. Tirelire. In 1953 is de Heemkundige kring Essen een feit, de 'Spycker' verschijnt in vier delen per jaar. In het nieuw gemeentehuis is een droom van een zolder, de archivaris in Meeusen is er allang mee weg en met toestemming van de gemeente ...

In afwachting van een bib. ruimte wordt ook daar het archief gestald.

Het publiek van deze avond blijft, omtrent de knoop in 1948, nog altijd op zijn honger zitten. Maar dan komt Jan Franken in de 'spotlights'. Hij krijgt direct het gehoor op zijn hand met de vergelijking van het gestolen paneel van het Lam Gods. Niemand weet wanneer het weggenomen is, noch wie de dader is, noch de plaats waar het zich bevindt. Dat maakt het mysterie alsmar groter. Het veelluik van Jan van Eyck in de St. Baafskathedraal in Gent blijft voor bezoekers zorgen zolang het geheim blijft duren. Zo ook de knoop van 1948 toen Kalmthout zijn eigen weg besloot te gaan. (gissen is niet verboden!) Verder sprak hij nog met veel lof over de samenwerking tussen de twee gemeenten, de macht en de pracht daargelaten.

Een geslaagde Kringse Lezing!

Elly de Bruijn

'DE KRINGSE LEZING' 20 mei

Het ontstaan van de Heemkundige Kring en de hartelijke relatie met Kalmthout

De eerste spreker, Gaston Van Tichelt, burgemeester van Essen, heeft recht van spreken, want, godverdikke, zijn relatie met Kalmthout is meer dan bijzonder! Zijn familiebanden leiden tot in de tweede en derde graad naar Kalmthout en omgeving! Wie biedt nog meer? De dag van vandaag gaan jongeren uit onze gemeente, gegarandeerd, naar de 'Straatfeesten' in onze buurgemeente en omgekeerd zijn de jongelui van ginder 'en masse' hier aanwezig op het Pullenbal! Het heeft altijd goed geboterd tussen beide gemeenten op vlak van politie, brandweer en interne zaken. Een stevige, amicale band is ooit door 'Heidebrand' gelegd, de nagelaten sporen zijn nog altijd in 'de Spycker' te vinden.

Guy Van den Broek verdiepte zich vooral in de geschiedenis van dit grondgebied: onder de Romeinen tot en met Tongerlo. Het klooster, de abdij die vooral met de erfenis van de middeleeuwse adellijke familie De Brabander de plattelands bevolking voor zichzelf leerde zorgen. De handel en wandel in ontginning, aanplant, veestapel, tussendoor de ziekenzorg en kerstening, van dat alles worden de eerste stappen door de kloosterlingen gezet. Op een gebied dat zich van Tongerlo slingert naar Herentals, langs Antwerpen, door naar Kalmthout, Essen (Oude Pastorij), Nispen en Roosendaal (Parochie St. Jan de Doper, witheren van Tongerlo). Het huis waar de Kringse Lezing nu plaatsvindt heeft toentertijd een cruciale rol gespeeld, eerst als afstap van de adellijke familie De Brabander later als pastorij van het kerkdorp Nispen. De bewoners van deze kleine 'vestiging' hebben hun eigen geschiedenis, hun leven, hun 'doen en laten': zie 'de Spycker'.

Joris Mathysen, voorzitter van de Heemkundige Kring Essen, tapt uit een ander vat. Ook zijn familiebanden hebben betrekking op Essen en Kalmthout, maar het ontstaan van de Oudheidkundige

AFFAIRE MELKERIJ EENDRACHT

Het standpunt van Maurice Backx over het failliet van melkerij Eendracht in De Spycker 2016 heeft meer losgemaakt dan we als auteurs konden vermoeden. Vandaar onze verantwoording in het Spyckertje. Het was de bedoeling enkel de levensgeschiedenis van Maurice weer te geven, maar uit het interview bleek dat de melkerij een groot deel van zijn leven uitmaakte. In de affaire over misbruik op de melkerij stond Maurice centraal omdat hij jarenlang de afrekeningen naar de boeren verzorgde en hij werd dan ook aangeklaagd, ondervraagd en voor de onderzoeksrechter gebracht. Het was van ons auteurs niet de bedoeling die hele affaire nu al uit te spitten. Dat hielden of houden we voor een twee- of driedelige reeks in de Spycker over de geschiedenis van melkerij Eendracht vanaf de stichting in 1901 tot aan de stopzetting, omdat het daar ook in thuishoort. Omdat die affaire zo'n enorme impact heeft gehad op het persoonlijke leven van Maurice Backx, hebben we hem de kans gegeven om zijn versie over die affaire te geven, zonder dat we daar als auteurs enig standpunt over hebben willen innemen.

Dit was misschien wat naïef of onvoorzichtig en niet fair tegenover Ludo Van Oevelen, die wel met naam in ons artikel in verband met die affaire werd genoemd, zonder hem daarover te raadplegen. Het is duidelijk dat de zaak veel complexer is dan uit het relaas van Maurice Backx blijkt. Bovendien zijn de politieverlagen over die periode nog niet vrijgegeven. Ludo heeft als enige geboet en was zeker niet als enige schuldig, voor zover het opzetten van een zwarte kassa in een bedrijf in die periode een strafbaar feit is. De slachtoffers waren de melkboeren, die enkel geld uit het reguliere circuit kregen en uiteraard de fiscus.

Wel staan er in het bewuste artikel geen feitelijke onwaarheden, maar is het relaas slechts een klein deel van de hele en erg complexe waarheid rond de affaire. Die is wellicht niet het werk van één man en al heel zeker niet van iemand die toen nog zo jong was als Ludo Van Oevelen. We blijven van plan de geschiedenis van melkerij Eendracht sinds zijn oprichting in 1901 weer te geven op basis van de archieven die in ons bezit zijn en interviews die we weldra willen aanvatten. Of we daarbij ook de affaire van Melkerij Eendracht gaan

uitspitten, wordt gezien de recente heftige en persoonlijke reacties erg onzeker en hangt af van de spontane medewerking van alle betrokkenen en het vrijgeven van politiedossiers. Maar ook zonder 'De affaire' is de geschiedenis van melkerij Eendracht erg boeiend en van groot belang voor een landbouwgemeente als Essen. Dat kan daarom niet ontbreken in een heemkundig tijdschrift als De Spycker. De Essenaren hebben daar recht op.

De auteurs
Guy Van den Broek
Rudi Smout

*****

REACTIE TELEFOONCELLEN

Als recentelijk gepensioneerd werknemer van Proximus wil ik je graag nog even wat informatie mededelen over 'telefoonkotjes' in Essen en omgeving.

Sinds mensenheugenis was in het stationsgebouw van Essen een telegraafkantoor "Essen-Belg" gevestigd. Vrij zeker zal hier dus al eerder een houten telefooncel gestaan hebben.

Automatisch telefoneren in de beginjaren was fictie, doch er konden wel gesprekken gevraagd & gesteld worden vanaf de "commentateur" op den toog en doorgezet naar de telefooncel. Vooral mensen zonder telefoonaansluiting konden hierdoor alsnog bellen naar her en der, en nadien afrekenen bij de loketbeampte. Ook gesprekken die je beter thuis niet kon voeren waren wel eens aan de orde, ofte "als een telefooncel spreken kon...."

Ikzelf werd in augustus 1973 als klerk aangeworven bij de toenmalige Regie van Telegrafie en Telefonie als telegrafist en tewerkgesteld op het telegraafkantoor van Antwerpen (Jezusstraat). Telegraaf was toen nog een belangrijk communicatiemiddel.

Als telegrafist moesten wij ook instaan voor de vervangingen op de diverse bijkantoren, zoals o.a. Essen.

Door toeval (ongeval van de toenmalige bediende Jos Terreur) kwam ik als Essenaar eind 1977 eerst vast en nadien vrij regelmatig als vervanger verzeild op dit telegraafkantoor van Essen.

Vanuit de houten telefooncel die toen opgesteld stond in ons

gebruikt voor liefst een 100-tal doctoraten in geschiedenis en archeologie.

De bezieler van de Essense archeologische werkgroep, Thomas Dekkers, had de twee onderzoekers naar Essen uitgenodigd. Bij de voorstelling van het MEDEA-project maakte Thomas Dekkers zelf eerst bekend dat zopas op Essense grond intussen al een Romeinse munt, een sestertie, is gevonden. Dekkers wil met zijn nieuwe werkgroep de volgende maanden en jaren intens de Essense grond en ondergrond afspeuren naar nog meer vondsten. Tot nog toe zijn de oudste gevonden relicten hier de heipalen, die in het gemeentehuis hangen. Daarop heeft de Heemkundige Kring van Essen met medewerking van het gemeentebestuur een koolstofdatering laten uitvoeren, waarvan de uitslag in de zomer dit jaar bekend zal worden.

De MEDEA-avond was dan ook een zeer interessante start voor de nieuwe werkgroep archeologie van onze Heemkundige Kring. Vele liefhebbers en bezitters van een metaaldetector uit de omgeving waren aanwezig, evenals de plaatselijke archeologe, Caroline Van Loon, maar ook enkele nieuwe leden van onze algemene vergadering zoals Kristof Thill en de gebroeders Lars en Kristof Van Deyck. Ook onze Nispense archeologische vrienden Huub en Francine Klaasen ontbraken niet. Indien nog meer puzzelstukjes over het verre verleden van Essen worden gevonden zullen we in staat zijn de hele puzzel te leggen en zal de geschiedenis van de gemeenten Essen, Nispen en ook Kalmthout wellicht meer dan 1.000 jaar ouder blijken dan tot nu toe werd gedacht.

Guy Van den Broek

Affiches in de bibliotheek van Essen

Vanaf 15 september zullen er in de bibliotheek van Essen een aantal affiches van de Heemkundige Kring worden tentoongesteld. Het gaat voornamelijk om jenever- en likeuraffiches.

De affiches dateren van begin jaren 1900 en hadden tot doel het publiek te verleiden tot het consumeren van één of meerdere glaasjes geestrijk vocht. De affiche is niet alleen een verleider maar vaak ook grote kunst, zowel in ontwerp als in uitvoering.

De Essense metaaldetectoristen starten mee MEDEA-project op

Metaaldetectoristen? Kende u dat woord al? Wellicht niet goed, maar het spreekt voor zich. Het zijn mensen die met een metaaldetector de grond afspeuren naar relictten uit het verre verleden. Donderdag 27 mei om 19 uur verzamelden zich zo'n 20 metaaldetectoristen in het cultureel centrum De Oude Pastorij voor een erg bijzondere avond. Twee wetenschappelijke medewerkers van de Vrije Universiteit Brussel (VUB), Pieter-Jan Deckers en Lizzy Bleumers, waren helemaal naar Essen afgezakt om het MEDEA-project voor te stellen. Het is een online, publiek-toegankelijke en gebruiksvriendelijke databank voor Vlaanderen dat privécollecties van archeologische vondsten digitaal wil ontsluiten. Het project is nieuw en de opgeroepen metaaldetectoristen in Essen worden gevraagd voor de testfase van Medea. Zij moeten zich aanmelden en kunnen hun vondsten ingeven. Die opgeslagen data worden door archeologen onderzocht. Dat onderzoek wordt teruggekoppeld, zodat de metaaldetectoristen weten welk archeologisch vlees ze in de kuip hebben. Het voordeel van zulk universeel systeem is dat archeologen een overzicht krijgen van wat zich in en op de Vlaamse grond bevindt aan archeologisch erfgoed.

Sinds 1 april dit jaar moeten alle vondsten gemeld worden aan Onroerend Erfgoed Vlaanderen. De kandidaat-metaaldetectoristen kunnen ook bij die instelling een erkenning aanvragen. De twee medewerkers van de VUB gaven de nodige richtlijnen en papieren om zo'n erkenning aan te vragen. Wat de Essense kandidaten de volgende weken en maanden digitaal gaan doorgeven in het systeem, blijft in de databank zitten, hoewel het om een testfase gaat. Zij mogen de onderzoekers wel kritiek geven over de werkwijze. Die kritiek zal aanleiding geven tot een tweede definitieve versie van MEDEA in het najaar. Anders gezegd onze Essense onderzoekers zullen mee aan de basis liggen van het systeem. In Engeland bestaat al een dergelijke online databank, vertelde Pieter-Jan aan de aanwezigen, namelijk het Portable Antiquity Scheme (PAS), waar nu al 1,2 miljoen vondsten in zijn ondergebracht. Dat PAS-systeem werd intussen in Engeland al

kantoortje (als je het station binnenkwam rechts) kon je toen nog steeds gesprekken vragen en afrekenen aan den toeg. Automatisch (doch alleen zonale gesprekken) met vijf frank was ook mogelijk. Interzonaal en internationaal was toen nog onmogelijk vanuit eender welke telefooncel in de regio en moest dus steeds gevraagd worden aan de beamtbe.

In deze periode waren in Essen nog steeds heel wat mensen die geen telefoonaansluiting hadden, dus het was een regelmatig komen en gaan.

Stilaan werd het technisch ook mogelijk om interzonaal en zelfs internationaal te bellen vanuit telefooncellen.

Vijf, tien en zelfs twintig frankstukken konden gebruikt worden en hier en daar zag je begin de jaren 80 een nieuw fenomeen "telecard" verschijnen. 100 en 500 frank was de waarde van de eerste telecards. Antwerpen (publiekzaal Jezusstraat) werd uitgerust met enkele van de eerste toestellen met telecard. Ik was toen van dienst en mocht één van eerste telecards verkopen. Ze zou nu in verzamelkringen waarschijnlijk meer dan 100 frank waard zijn.

Ook moesten deze telefooncellen (met munten of met telecards) van tijd tot tijd wel eens leeggemaakt, getest en gecontroleerd worden. Aan de hand van de inkomsten kon cel per cel worden vastgesteld of dagelijks/tweedagelijks/wekelijks of tweewekelijks moest worden gelicht/bezocht.

Dit werk gebeurde voor de regio Essen, Kalmthout en Wuustwezel (ook Loenhout en Gooreind) door het telegraafkantoor te Essen. Johnny Gabriëls (telegrambesteller) heeft deze job tientallen jaren met zorg en correcte vlijt uitgevoerd.

De munttoestellen leegmaken was trouwens niet zomaar "opendoen en het geld in een emmer of in een zak gieten". Neen, de geldlade was een ingenieuze metalen kist(je), met ingebouwd veersysteem. Je trok de volle bak eruit en door de veer sprong de geldgleuf dicht. Vervolgens werd de lege bak erin gedrukt. Het moest van de eerste keer juist zijn, anders sprong de veer af en deze kon (mocht!) je niet terug opspannen. De bakken waren namelijk afgelood.

Alle bakken (en ook de telefooncellen) hadden een nummer. Het was dus belangrijk om door te geven welke bak in welke telefooncel was uitgenomen en geplaatst. De volle bakken werden nadien overgebracht naar het telegraafkantoor van Brasschaat (Leopoldslei). Daar werd bak per bak geteld en minutieus genoteerd hoeveel erin zat. Minutieus zeg ik, want voor iedere telefooncel kwam een

telefoonrekening en deze rekeningen werden met de loop op eventuele afwijkingen gecontroleerd !

Vanuit Brasschaat bracht Johnny lege bakken terug, om de volgende cellichting te kunnen uitvoeren.

Tijdens deze cellichting werden ook een aantal proeven uitgevoerd. Zo moest de cellichter naar een taxatienummer bellen om te zien of de telefooncel wel degelijk zijn geld opslokte. Ook werd er naar het telegraafkantoor gebeld, dat op zijn beurt terug naar de telefooncel belde. Iedere telefooncel kon trouwens worden gebeld. Helaas hadden in België de telefooncellen allemaal een geheim nummer en konden dus alleen door de diensten van de R.T.T. of door de nooddiensten worden gebeld.

Uiteraard werden bij zo'n bezoek de cellen ook gecontroleerd op netheid, vandalisme of niet-functioneren.

In geval van, werden de betrokken diensten op de hoogte gesteld zodat gepeetst of hersteld kon worden.

Anekdoten ? Ik moest regelmatig ook wel vervangen in Brasschaat, en moest dus ook wel eens de inkomsten van de cellen tellen. Bedragen weet ik niet meer, maar ik weet zeker dat het regelmatig een immens gewicht aan muntstukken was. Deze muntstukken moesten dagelijks via het postkantoor in Brasschaat gestort worden.

We hadden toen alleen 2 pk'kes & R4'kes, en die hadden voortractie. Door het grote gewicht aan muntstukken in de kofferbak raakten de wielen van voor amper meer grond. Rijden werd vrijwel onmogelijk. Ik ben dikwijls als passagier maar vooral als tegengewicht meegeleden, zodat er toch een beetje grip op de baan was. Toen kon dat nog.....

Bedienden in Essen in de loop van deze jaren :

-Jos Terreur (was woonachtig Molenstraat, reeds overleden in de 70tiger jaren)

-Jan Cools (was woonachtig Burg. Kenisstraat, 2014 overleden)

-Jerome Van Thillo (vroeger woonachtig Heikantstraat, nu Stationsstraat)

-Johnny Gabriëls (woonachting Schelpheuvelstraat).

Eddy Donkers

Zomerlunch Heemkundige Kring 2-3-4-5-6-7 augustus 2016

In de schuur bij de inkom van het Karrenmuseum tussen 12u en 15u bestaat de mogelijkheid te lunchen met uw vrienden of familie.

Het menu zal bestaan uit tomatensoep, het hoofdgerecht : wortelpuree met spek – frikadellen met kriekjes – beuling met appel- of rabarbermoes – als dessert is er rijstpap.

Als je dorst hebt : water – bier – cola en koffie of thee met speculaas of peperkoek. U kunt kiezen uit ofwel één hoofdgerecht, ofwel van alles wat proeven. U beslist zelf.

Dit alles voor de unieke prijs van **€15 voor een volwassene en €10 voor de kindjes tot 12j**. Om enig idee te hebben hoeveel personen we kunnen verwachten dient u wel tijdig in te schrijven en dit voor 24 juli 2016 op rekeningnummer: BE28 0682 0126 4620.

.....
LUNCH :

DATUM :

NAAM :

TELEFOON OF E-MAIL :

AANTAL PERSONEN :

BEDRAG :

Betalen voor 24 juli op het Heemhuis Moerkantsebaan 48 of

storten op rekeningnummer : BE28 0682 0126 4620